

Siikalatvan kunnan eettiset ohjeet

Sisällys

1. Siikalatvan arvot.....	1
2. Eettisten ohjeiden tarkoitus	1
3. Eettisen toiminnan tunnuspiirteitä	2
4. Vastuullinen ja johdonmukainen esimiestyö ja johtajuus.....	3
5. Arvostava käytös ja rakentava keskustelukulttuuri	3
6. Korruptio.....	4
7. Eturistiriidat ja kilpaileva toiminta	4
8. Vieraanvaraisuus ja lahjat	5
9. Tilaisuudet ja matkat	5
10. Hankinnat.....	5
11. Valvonta.....	6
Lähteet.....	6

1. Siikalatvan arvot

Siikalatvan arvot ovat sidoksissa toisiinsa. **Yhteen hiileen** tarkoittaa yhteistyötä ja yhteisen edun edistämistä. Se kumpuaa välittämisestä, yhteisestä historiasta, nykyhetkestä kuin myös tulevaisuudestakin. Ketään ei jätetä yksin.

Hullut ideat kumpuavat luovuudesta ja kekseliäisyydestä. Hulluille ideoille on tilaa. Hullut ideat kyseenalaistavat vanhaa ja tavoittelee uutta. Koska Siikalatvalla voimme tukeutua toisiimme, **oppimisen ilo** tarkoittaa yhdessä onnistumista ja yhteisten onnistumisten tekemistä näkyväksi. Oppimisen ilo kumpuaa halusta uudistua.

Koska maailma ympärillämme muuttuu koko ajan ja hullut ideat palvelevat nykyisiä ja tulevia haasteita, konkreettiset **teot ratkaisee** edistymisen ja muutoksen arjessa. Teot ratkaisevat sekä hyvinvoinnin että elinvoiman kysymyksissä ja ruokkivat myös kasvua. Näiden ansiosta Siikalatva on lauma rohkeita kuntalaisia ja yrityksiä. Lauma toimii kylien rikastamassa kunnassa toisistaan huolehtien ja on ylpeä laadukkaista lähipalveluistaan.

2. Eettisten ohjeiden tarkoitus

Eettisessä johtamisessa on kyse siitä, että samanaikaisesti pidetään huolta sekä tuottavuudesta että työhyvinvoinnista. Eettinen johtaja ottaa henkilökohtaisesti vastuuta onnistumisesta sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Eettisen toiminnan *pakolliset* reunaehdot tulevat esim. laista ja säädöksistä. *Vapaaehtoiset* reunaehdot puolestaan kunnan eettisistä periaatteista ja ohjeista. Kunnan arvojen, vuorovaikutuksen ja johtamisen avulla toimimme kohti tavoitetta. Esteinä ovat muun muassa epävarmuudet, epäselvyydet ja hallitsemattomat tekijät. (vrt. Heiskanen, 2022.)

Kunnan toiminta ei rajoitu pelkästään sen sisäiseen hallintoon ja päätöksentekoon. Eettinen näkökulma tulee ottaa huomioon kaikessa kunnan toiminnassa, kuten esimerkiksi kunnan tytäryhteisöissä.

Tämä ohjeistus antaa kunnan toimijoille ohjeet eettisen toiminnan edistämiseksi. Ohjeet pohjautuvat pääsääntöisesti voimassa olevaan lainsäädäntöön sekä Kuntaliiton laatimiin ohjeistuksiin eettisestä ja korruption vastaisesta toiminnasta.

Eettiset ohjeet tukevat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Lisäksi ohjeet edistävät myös avoimuutta, puolueettomuutta sekä riippumattomuutta. Kun kunnan toiminta vahvistaa luottamusta ja täyttää hyvän hallinnon vaatimukset, myös kuntalaiset voivat hyvin ja tämä edelleen edistää kuntalaissakin säädettyjä kunnan vaateita edistää asukkaidensa hyvinvointia ja järjestää palvelut sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristölle kestäväällä tavalla (KuntaL. 1.2 §).

Tämä eettinen ohjeistus on suunnattu kunnan työntekijöille, luottamushenkilöille ja viranhaltijoille.

3. Eettisen toiminnan tunnuspiirteitä

Eettisten ohjeiden tavoite on luoda toiminnasta entistä oikeudenmukaisempaa ja läpinäkyvämpää. Eettinen ohje edistää kunnallishallinnon arvojen toteutumista ja näin ollen lisää kuntalaisten ja henkilökunnan kokemaa luottamusta. Eettisen toiminnan tunnistaa muun muassa seuraavista tunnuspiirteistä (Heiskanen 2022):

- henkilökohtaista vastuuta kannetaan organisaation kaikissa tehtävissä ja kaikilla tasoilla
- päätösten seurauksia mietitään järjestelmällisesti ja pitkällä aikavälillä
- hallinto on johdonmukaista ja järjestäytynyttä
- toiminta on ennustettavaa
- sitoudutaan ensisijaisesti yhteiseen hyvään
- tavoitellaan organisaation etua oman edun tavoittelun sijasta
- ollaan rehellisiä hankalissakin asioissa itselle ja muille
- kyvykkyydet ratkaisevat nimitykset/henkilövalinnat
- läpinäkyvyys läpi organisaation, myös negatiiviset viestit otetaan vastaan
- organisaation jäseniä ei painosteta kestävämmiin ratkaisuihin
- valta jakautuu organisaatiossa sovitulla tavalla, neuvotteleva ote
- työntekijöitä kohdellaan tasavertaisesti
- ihmisoikeuksiin suhtaudutaan tinkimättömästi

4. Vastuullinen ja johdonmukainen esimiestyö ja johtajuus

Ylimmän johdon esimerkillinen toiminta sekä eettisten odotusten mukainen käyttäytyminen näyttävät edistävän organisaation henkilöstön mahdollisuuksia kehittää uudenlaisia ajattelu- ja toimintamalleja (Riivari, E. 2012).

Esimiehet ovat keskeisessä asemassa eettisen toiminnan edistämisessä. Esimiehen tulee olla perillä siitä, miten eettisesti haastavissa tilanteissa toimitaan. Siksi on tärkeää huolehtia niin esimiesten kuin henkilöstönkin kouluttamisesta ja osaamisen kehittämisestä. Eettisiä ohjeet on syytä sisällyttää uuden henkilöstön perehdytykseen.

Jos organisaatiossa kohdataan eettisyyden vastaista toimintaa, esimiehen vastuulla on selvittää asia. Henkilöstön vastuulla on kuitenkin raportoida havaitsemistaan mahdollisista rikkomuksista. Siksi on tärkeää, että esimies-alaissuhde on avointa.

Vastuulliseen ja johdonmukaiseen johtamiseen kuuluu, että:

- Sitoudumme kuntastrategiaan ja sen toteuttamiseen.
- Pidämme vastuunjaon ja roolit selkeinä toimielinten sekä luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden välillä. Kunnioitamme niitä ja teemme rakentavaa yhteistyötä.
- Noudatamme hyvän hallinnon periaatteita.
- Tuemme toisiamme johtamistyössä.
- Emme hyväksy epäasiallista käytöstä, syrjintää tai häirintää.
- Edistämme toiminnassamme oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaisuutta, avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.
- Jokainen on vastuussa omasta esteellisyydestä.

5. Arvostava käytös ja rakentava keskustelukulttuuri

Vastuamme ihmisistä on eettisten ohjeiden lähtökohta ja perusta. Onnistuakseen se edellyttää halun ymmärtää ja kunnioittaa keskustelukumppanin näkemystä, vaikka se eroaisi omasta. Vaikuttava vuorovaikutus on ensisijaisesti ratkaisujen hakemista, jolloin

- Kunnioitamme toisiamme.
- Toimimme tasa-arvoisesti ja luottamuksen arvoisesti. Voimme olla eri mieltä, mutta käyttäydymme asiallisesti.
- Rakennamme jokainen arvostavaa keskustelukulttuuria.

- Tuomme onnistumiset näkyviksi. Kun aihetta on, annamme toisillemme positiivista palautetta ja kiitosta.
- Kysymme ja kuuntelemme aidosti toistemme mielipiteitä.
- Kiinnitämme erityistä huomiota omaan käytökseemme ja asettaudumme toisen asemaan.

6. Korruptio

Korruptio tarkoittaa vaikutusvallan väärinkäyttöä jonkin edun tavoittelemiseksi. Korruptiivinen toiminta voi olla lainvastaista, epäeettistä tai muuten paheksuttavaa toimintaa.

Korruptioksi lasketaan muun muassa lahjusten vastaanottaminen ja antaminen, sukulaisuhteiden suosiminen ja kartellitoiminta. Lisäksi eturistiriidat sekä ilmiö, jossa päättäjä siirtyy yksityiseltä julkiselle tai toisinpäin voivat kuulua korruptioon.

Korruptio on selkeästi demokratiaa heikentävä tekijä. Sillä on negatiivisia vaikutuksia myös tasa-arvon toteutumisen sekä kansalaisten luottamuksen kannalta.

7. Eturistiriidat ja kilpaileva toiminta

Viranhaltijat:

- Hallintolain (434/2003) 5 luvussa on säädetty viranhaltijan tai muun kuin luottamus henkilön esteellisyydestä.

Valtuutetut:

- Valtuutetun esteellisyydestä säädetään kuntalain 97 §:ssa. Henkilö ei saa osallistua sellaisen asian käsittelyyn, mikä on omiaan vaarantamaan hänen puolueettomuutensa. Valtuutettu on esteellinen käsittelemään asiaa, jos se koskee häntä tai hänen hallintolain 28 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua läheistään.

Tilanteissa, joissa henkilöllä on useita erilaisia intressejä (rahallisia tai muita) joista jokin saattaa mahdollisesti vaikuttaa henkilön motivaatioon tai päätöksentekokykyyn jossakin toisessa asiassa, syntyy eturistiriita. Henkilön tulee itse ilmoittaa omasta esteellisyydestään.

8. Vieraanvaraisuus ja lahjat

Yksityiseltä henkilöltä, yritykseltä tai järjestöltä ei pääsääntöisesti saa ottaa vastaan lahjoja. Poikkeuksena ovat kuitenkin arvoltaan vähäiset lahjat, kuten mainoslahjat tai merkki-päivälahjat.

Jos sinulle tarjotaan jotakin lahjaa tai etuutta, pohdi näitä kysymyksiä:

- Onko lahjan tarjoajalla jonkinlainen suhde kuntaan?
- Mikä on lahjan suuruus? Jos lahja nähdään arvoltaan kovin merkittävänä, voidaan ajatella sen ylittävän hyväksyttävän lahjan raja.

Vaikka lahjan antajalla ei ole lahjan antohetkellä pyrkimystä vaikuttaa virkatoimiin, lahjan vastaanottaminen voi silti herättää kysymyksiä puolueettomuudesta. Jokainen tapaus arvioidaan tapauskohtaisesti.

Jos lahjan vastaanottaminen näyttäisi ulkopuolisin silmin jollain tavalla puolueelliselta, tulee lahjasta kieltäytyä.

9. Tilaisuudet ja matkat

Viranhaltijoiden, luottamushenkilöiden ja työntekijöiden virkamatkat kustantaa pääsääntöisesti organisaatio itse.

Yritys voi tarjota esimerkiksi viranhaltijalle tutustumismatkaa tai kutsun johonkin tilaisuuteen. Silloin on syytä huomioida tarjonneen tahon suhde viranomaiseen ja se, miksi kunnan ulkopuolinen taho kustantaisi matkan. Kutsutilaisuuden ollessa kyseessä on hyvä pohdita, onko kyseessä PR-tilaisuus vai onko tilaisuuden taustalla jokin muu ajatus. Tavallista suurempi kestitseminen ja vieraanvaraisuus edellyttää tarkempaa harkintaa.

10. Hankinnat

Eettisen toiminnan riskialueella on julkisten hankintojen tekeminen. Hankintalainsäädäntö ja kunnan hankintaohjeet määrittävät hankintatoiminnan raamit. Esimerkkejä epäeettisestä ja korruptiivisesta toiminnasta ovat Kuntaliiton julkaisun ”Korruptio ja eettisyys kunnassa” (2018) mukaan:

- esteellisyystilanteiden sivuuttaminen,

- päätöksenteon tavoite saada etua itselle tai lähipiirille,
- kilpailuttamatta jättäminen tai hankinnoissa tietyn tarjoajan suosiminen ilman perusteita,
- hankintasopimusten muuttaminen ilman perusteita ja
- lahjusten ottaminen taikka tarjoaminen.

Oma esteellisyys on tärkeää tarkistaa heti hankintojen alkuvaiheessa.

11. Valvonta

Käytämme kunnan varoja vastuullisesti. Julkista rahoitusta käytetään vain sallittuihin käyttötarkoituksiin. Noudatamme julkisia hankintoja koskevia sääntöjä ja teemme kaikki hankinnat hankintamenettelyjen ja hankintasäännön mukaisesti. Lahjoitukset ja testamentit käytämme lahjoittajan tahtomalla tavalla kuntayhteisön hyväksi.

Kirjanpitoimme on tarkkaa ja täsmällistä ja noudattaa asianmukaisia lakeja, määräyksiä ja standardeja. Varmistamme, että kaikki maksutapahtumat hyväksytään ja kirjataan viipymättä, totuudenmukaisesti ja täsmällisesti. Ulkopuoliset tilintarkastajat ja sisäinen valvonta hoidetaan sisäisen valvonnan ohjeen mukaisesti.

Sisäinen valvonta määritellään organisaation sisäisiksi menettely- ja toimintatavoiksi, joiden avulla varmistutaan laillisuudesta ja tuloksellisuudesta. Sisäinen valvonta pyrkii varmistamaan, että kunnan toiminta on sen tavoitteiden, periaatteiden ja eri säädösten mukaista. Sisäinen valvonta kohdistuu myös riskienhallintaan ja tavoitteena on taata hyvä hallintotapa.

Lähteet

Heiskanen Erika, 2022, Juuriharja Consulting Group

Kuntaliitto, 2018: Korruptio ja eettisyys kunnassa

Riivari, E., Lämsä, A-M., Kujala, J. & Heiskanen, E. 2012. The ethical culture of organisations and organisational innovativeness. European Journal of Innovation Management 15 (3), 310-331.